

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΔΟΜΟΚΟΥ

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
στην
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
(Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

ΟΜΗΡΟΥ «ΟΔΥΣΣΕΙΑ»
Ι 513 - 630

της **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΣ ΛΟΥΚΑ**
κλ. ΠΕ 02

(ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΟΜΒΡΙΑΚΗΣ)

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΔΟΜΟΚΟΥ

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
στη
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
(Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

ΟΜΗΡΟΥ «ΟΔΥΣΣΕΙΑ»
Ι 513 - 630

της **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΣ ΛΟΥΚΑ**
κλ. ΠΕ 02

(ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΟΜΒΡΙΑΚΗΣ)

1.ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

1.1 Τίτλος διδακτικού σεναρίου

Το τετράπτυχο Ύβρις- Ατη – Νέμεσις- Τίσις (ι ραψωδία : 513-630)

1.2 Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία –Νεοελληνική γραμματεία

1.3 Τάξεις στις οποίες απευθύνεται

Α Γυμνασίου

1.4. Συμβατότητα με το Α.Π.Σ και το Δ.Ε.Π.Π.Σ

Πιστεύω ότι το συγκεκριμένο σενάριο συμφωνεί με το **Α.Π.Σ** αφού προσπαθεί να μεταφέρει το κέντρο βάρους της διδασκαλίας στην ενεργητική μάθηση ,στην προαγωγή της αυτενέργειας, στην συνεργατική και ανακαλυπτική μάθηση στην καλλιέργεια μεταγνωστικών δεξιοτήτων και στην ευαισθητοποίηση σε ανθρωπιστικές αξίες και αρχές όπως και με το Δ.Ε.Π.Π.Σ αφού προωθεί την εκτίμηση των ομηρικών επών ως λογοτεχνικό κείμενο που είναι φορέας πολιτισμού. Ειδικότερα στοχεύει στην επαφή με τις αρχές του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού τη διάκριση του δίκαιου και του άδικου τη σύνδεση με το πολιτιστικό πλαίσιο της εποχής

1.4 Οργάνωση της διδασκαλίας και απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή

Οργάνωση της διδασκαλίας: θέλουμε να κατανοήσουν οι μαθητές την κλιμάκωση της ύβρεως του Οδυσσέα στο συγκεκριμένο απόσπασμα. Πρώτα όμως πρέπει να τους εξοικειώσουμε με τις έννοιες Ύβρις- Ατη – Νέμεσις-Τίσις για να μπορέσουν κατόπιν να εργαστούν πάνω στη συγκεκριμένη ενότητα.

Έτσι πρώτα χωρίζουμε τους μαθητές σε τρεις ομάδες των 4-5 ατόμων φροντίζοντας να υπάρχει τουλάχιστον ένας στην ομάδα που να μπορεί να χειρίζεται ικανοποιητικά τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Αρχικά οι τρεις ομάδες δουλεύουν σε κοινά φύλλα εργασίας όπου μέσα από την

ιστοεξερεύνηση σε συγκεκριμένους ιστοτοπούς καθώς και μέσα από την πλοήγησή τους σε συγκεκριμένο λογισμικό εντοπίζουν τις έννοιες ,τις επεξεργάζονται κριτικά και τις παρουσιάζουν στους συμμαθητές μέσω από ένα κείμενο που δημιουργεί κάθε ομάδα στον υπολογιστή .Έπειτα, αφού γίνει ανάγνωση του κειμένου από τον διδάσκοντα οι τρεις ομάδες δουλεύουν μόνες τους. Στην πρώτη (δημοσιογράφοι)ζητάμε να χωρίσει το απόσπασμα σε ενότητες και να αποδώσει το νόημα του αποσπάσματος σύμφωνα με το κείμενο αλλά και ένα δεύτερο κείμενο όπου θα σχολιάζουν τη συμπεριφορά του Οδυσσέα (ΑΤΗ -ΥΒΡΙΣ) και θα εκφράζουν και τις ανησυχίες τους για την τύχη του (Τίσις -Νεμεσις).

Στη δεύτερη ομάδα λογοτέχνες-ιστορικοί θα τους ζητηθεί να εντάξουν συγκεκριμένα χωρία του αποσπάσματος όπου εντοπίζεται η κλιμάκωση της ύβρεως τους Οδυσσέα καθώς και να βρουν τα εκφραστικά μέσα που ζωντανεύουν την κλιμάκωση της ύβρεως. Επίσης, τους ζητείται να εντοπίσουν μέσα από την πλοήγησή τους σε συγκεκριμένο ιστοτόπο αγγεία με εικόνες που να αποτυπώνουν την ύβρη του Οδυσσέα και να φτιάξουν λεζάντες με λέξεις του κειμένου που αποτυπώνουν την ύβρη το Οδυσσέα.. Στην Τρίτη Ομάδα (μικροί επιστήμονες) τους δίνονται συγκεκριμένοι ιστοτόποι όπου τους ζητούν να εντοπίσουν παράλληλα κείμενα που διαπραγματεύονται τις έννοιες Υβρις- Ατη – Νέμεσις-Τίσις και να γράψουν ένα κείμενο που να αποδεικνύει ότι αποτελούν βασικές αρχές του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Κάθε ομάδα τα παρουσιάζει στη ολομέλεια ενώ γίνεται και αξιοποίηση του διαδραστικού πίνακα.

1.5 Οργάνωση της διδασκαλίας και απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή

Οργάνωση της διδασκαλίας:

Προετοιμασία εργαστηρίου:

Εξασφαλίζονται η χρήση διαδραστικού πίνακα και τεσσάρων ηλεκτρονικών υπολογιστών για τις αντίστοιχες ομάδες . Εγκαθίστανται όλα τα αρχεία που είναι απαραίτητα για τη διεξαγωγή του σεναρίου (αρχεία doc με τα ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ), γίνεται η σύνδεση με τα ηλεκτρονικά λεξικά και on line μηχανές αναζήτησης (αν χρειαστεί).

Γνωστικά προαπαιτούμενα

- Χειρισμός πλοήγησης στο διαδίκτυο.
- κριτική επεξεργασία των πληροφοριών.

- χρήση προγράμματος παρουσιάσεων.
- Χειρισμός του κειμενογράφου
- Χειρισμός κλειστού λογισμικού.

- **Απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή**
 - Σύνδεση στο διαδίκτυο,
 - Φύλλα εργασίας σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή
 - ηλεκτρονικοί υπολογιστές .
 - σχολικό βιβλίο

1.6. Διδακτικοί στόχοι

A. Ως προς το γνωστικό αντικείμενο

Οι μαθητές/τριες καλούνται :

- Να εντοπίσουν διακειμενικά το μοτίβο της ύβρης- νέμεσις σε παράλληλα κείμενα όπου συναντάται.
- Να κατανοήσουν ότι το συγκεκριμένο θεματικό μοτίβο επαναλαμβάνεται διαχρονικά.

B. Ως προς τη χρήση των νέων τεχνολογιών

Οι μαθητές/τριες καλούνται να αναπτύξουν δεξιότητες :

- Στην εξοικείωση με τη χρήση κλειστών λογισμικών .
- Στη δημιουργία κειμένων με αξιοποίηση του υπολογιστή ως μέσο πρακτικής γραμματισμού.(word)
- Στην εξοικείωση με τη χρήση ανοικτών διερευνητικών περιβαλλόντων.
- Στη χρήση πολυτροπικών κειμένων και αξιοποίηση ποικίλων σημειωτικών πόρων.

Γ. Ως προς την μαθησιακή διαδικασία

Οι μαθητές/τριες καλούνται να αναπτύξουν δεξιότητες:

- Στη συνεργασία και την αλληλεπίδραση για τη αξιοποίηση γνώσης και πληροφορίας προς όφελος της ομάδας (Καλλιέργεια ομαδοσυνεργατικής μεθόδου)
- Στην διερευνητική μάθηση.

1.7 Εκτιμώμενη διάρκεια

3-4 ώρες

2. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Θεωρητική προσέγγιση

Το σενάριο βασίζεται στις αρχές:

- α) της ανακαλυπτικής - διερευνητικής μάθησης (Bruner)
- β) στον εποικοδομισμό και στις κοινωνικοπολιτιστικές θεωρήσεις του Vygotsky.

Ο Bruner πρότεινε ως βασική θεωρία για τη μάθηση την ανακαλυπτική μάθηση, σύμφωνα με την οποία οι μαθητές ανακαλύπτουν μόνοι τους τη γνώση μέσα από κατάλληλες διαδικασίες. Η ιδέα της σταδιακής ανακάλυψης της γνώσης αποτελεί κίνητρο για το μαθητή, τον οποίο ο εκπαιδευτικός μπορεί να βοηθήσει ή και να καθοδηγήσει ακόμη (καθοδηγούμενη ανακάλυψη). Ο εκπαιδευτικός έχει το ρόλο του εμπυχωτή, του διευκολυντή, του καθοδηγητή στη διαδικασία της ανακάλυψης.

Οι κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες μάθησης προσδίδουν ένα σημαντικό ρόλο στην κοινωνική αλληλεπίδραση, καθώς ο μαθητής δεν κατασκευάζει την προσωπική του γνώση μέσα σε ένα πολιτισμικό και επικοινωνιακό κενό, αλλά πάντοτε μέσα σε ευρύτερα πλαίσια, μέσα στα οποία η γνώση δημιουργείται και σηματοδοτείται. Πολύ μεγάλη σημασία αποδίδεται στη γλώσσα, ως παράγοντα για τη μάθηση και υποστηρίζεται η υπόθεση της ζώνης εγγύτερης (ή επικείμενης) ανάπτυξης: η ζώνη αυτή αποτελεί ένα σύνολο γνώσεων τις οποίες ο μαθητής μπορεί να δημιουργήσει με τη βοήθεια του περιβάλλοντος και όχι μόνος.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ο εκπαιδευτικός παύει να ταυτίζεται με τον αυθεντικό φορέα της γνώσης. Ο ρόλος του περιορίζεται σε αυτόν του διευκολυντή και διαμεσολαβητή στην προσπάθεια των μαθητών να οικοδομήσουν τη νέα γνώση. Συγκεκριμένα

- -Συντονίζει τη μαθησιακή διαδικασία διακριτικά.
- Η συγκριτική μελέτη εννοιών, θεμάτων και πληροφοριών μέσα από περισσότερα του ενός κειμένων διευκολύνεται με υποβοηθητικές ερωτήσεις από τον/την εκπαιδευτικό (**Scaffolding-σκαλωσιά**)
- Επεξηγεί με σαφήνεια, συμβουλεύει και ανατροφοδοτεί
- Εξομαλύνει ενδεχόμενες δυσκολίες.
- Ενθαρρύνει το διάλογο και την αυτενέργεια των μαθητών στο σύνολό τους.

Στο επίκεντρο της διδασκαλίας τίθεται ο μαθητής, που παύει να είναι παθητικός ακροατής και δέκτης γνώσεων. Αντίθετα, κατά τη μαθησιακή διαδικασία

- Αυτενεργεί λαμβάνοντας πρωτοβουλίες ως κριτικός αναγνώστης, ερευνητής, δημιουργός νέου κειμένου.
- Λειτουργεί στο πλαίσιο μιας ομάδας με κοινό στόχο(ομαδοσυνεργατική μέθοδος, διερεύνηση σε λεξικό, κατάρτιση πίνακα ρημάτων, μελέτη παράλληλων κειμένων, και αλληλεπίδραση με τον καθηγητή)

στο τέλος της διδακτικής/μαθησιακής διαδικασίας έχουμε εκπλήρωση του μαθησιακού στόχου με παραγωγή από τις ομάδες ενός τελικού προϊόντος /εργασίας

3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

3.1 Δραστηριότητες

A.1 1^η διδακτική ώρα: Χωρίζουμε τους μαθητές σε τρεις ομάδες των 4-5 ατόμων Δίνεται στους μαθητές ένα φύλλο εργασίας με κοινές δραστηριότητες στο οποίο τίθεται στους μαθητές το θέμα προς διερεύνηση.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Κοινό για όλους

Θέλουμε να εντοπίσουμε τη σημασία των εννοιών :ύβρη –ατη-νέμεσις- τισις

A) Αφού ανοίξετε τον internet explorer επισκεφτείτε α) την ιστοσελίδα <http://ts.sch.gr/software> επιλέξτε το εικονίδιο Ομηρικά Έπη Α"- Β' - Η θέση του ανθρώπου στον Όμηρο- Μηνις – Υβρις εντοπίστε τη σημασία των εννοιών και κρατείστε σημειώσεις.

.....
.....
.....
.....

B)Έπειτα, συνεχίζοντας την διερεύνηση της σημασίας των εννοιών επισκεφτείτε την ιστοσελίδα <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%8E%CE%B2%CF%81%CE%B9%CF%82> και πληκτρολογήστε διαδοχικά τις λέξεις υβρη –ατη-νέμεσις- τισις .Κρατείστε σημειώσεις .Έπειτα συνδυάστε τις πληροφορίες που βρήκατε και σχηματίστε μια παράγραφο για την έννοια κάθε λέξης .

.....
.....
.....

A.2 2^η διδακτική ώρα : Ο εκπαιδευτικός προχωρά σε ανάγνωση του κειμένου ενώ οι μαθητές παρακολουθούν το κείμενο από το σχολικό τους βιβλίο. Έπειτα, τους μοιράζει τρία διαφορετικά φύλλα εργασίας

Φύλλο εργασίας 2
ομάδα των δημοσιογράφων

1) Διαβάστε ξανά το απόσπασμα και χωρίστε το σε ενότητες πάνω στο βιβλίο σας .Σε λίγο θα τις παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας στον διαδραστικό πίνακα.

2) Σε μια παράγραφο που θα δημιουργήσετε με τον κειμενογράφο παρουσιάστε ως αμερόληπτοι και αντικειμενικοί δημοσιογράφοι το νόημα του αποσπάσματος.

.....
.....
.....
.....
.....

3) Σε μια παράγραφο που θα δημιουργήσετε με τον κειμενογράφο σχολιάστε ως δημοσιογράφοι με γνώμονα το κείμενο κατά πόσο είναι δικαιολογημένη ή όχι συμπεριφορά του Οδυσσέα απέναντι στον Πολύφημο αξιοποιώντας τις ομηρικές έννοιες (ΑΤΗ- ΥΒΡΙΣ)

.....
.....
.....
.....

4) Σε μια παράγραφο που θα δημιουργήσετε με τον κειμενογράφο σχολιάστε ως δημοσιογράφοι με γνώμονα το κείμενο(λόγια του Πολύφημου) Ποια πιστεύετε ότι θα είναι η τύχη του Οδυσσέα .Εκφράστε τις ανησυχίες σας.

.....
.....
.....
.....

Φύλλο εργασίας 3
ομάδα των λογοτεχνών

1) Διαβάστε ξανά το απόσπασμα και εντοπίστε τα χωρία του αποσπάσματος στα οποία ο Οδυσσεύς εκδηλώνει υβριστική συμπεριφορά στον Κύκλωπα πάνω στο βιβλίο σας Ποια εκφραστικά σχήματα χρησιμοποιεί ο Όμηρος για να αισθητοποιήσει την κλιμάκωση της ύβρης ; Σε λίγο θα τις παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας στον διαδραστικό πίνακα

2) Πληκτρολογήστε τη διεύθυνση:

<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/Yliko/OMHROS%20ODYSSeia/Odysseia/Didaskontas-Odysseia15.htm> Επιλέξτε επιπλέον εποπτικό υλικό για τις περιπέτειες του Οδυσσέα . Διαλέξτε εικόνες που αποτυπώνουν σκηνές από την διάπραξη της ύβρης του Οδυσσέα και της συνέπειες της. Δώστε λεζάντες στις εικόνες εμπνευσμένες από το ίδιο το κείμενο. Δημιουργείστε μια δυο

διαφάνειες στο πρόγραμμα των παρουσιάσεων.

Φύλλο εργασίας 4
ομάδα των μικρών ιστορικών

A) Αφού ανοίξετε τον internet explorer επισκεφτείτε α) την ιστοσελίδα <http://ts.sch.gr/software> επιλέξτε το εικονίδιο Ομηρικά Έπη Α'- Β' - Η θέση του ανθρώπου στον Όμηρο -πρόσθετο υλικό- παράλληλα κείμενα. Επιλέξτε από την κατηγορία ύβρη α) Νιόβη β) Η ύβρη στον Παπαδιαμάντη .Κρατείστε σημειώσεις για την ύβρη που διαπράττεται στα δύο κείμενα

Επισκεπτείτε επίσης την ραψωδία Α της Ιλιάδας από την διεύθυνση: <http://www.pi-schools.gr/books/gymnasio/>
Επιλέξτε τις σελίδες 18-50 και διαβάστε τους στίχους 10-35 που αναφέρονται στη ύβρη του Αγαμέμνονα Κρατείστε σημειώσεις για την ύβρη που διαπράττεται και τις συνέπειες της

Επισκεπτείτε την ιστοσελίδα : <http://www.greek-language.gr/digitalResources/index.html>

Επιλέξτε αρχαιολογία- αρχαιογνωσία -αρχαϊκή επική ποίηση- τρίτο μέρος- ομηρική αρεταολογία -αιδώς- ύβρις-Νέμεσις Κρατείστε σημειώσεις για το μοτίβο της ύβρης και της Νέμεσις που συναντάμε στην ομηρική ποίηση.

Αξιοποιείτε τα στοιχεία που συγκεντρώσατε και δημιουργείστε ένα κείμενο με τον κειμενογράφο αποδεικνύοντας την θέση ότι η ύβρις και η τιμωρία είναι ένα κοινό θεματικό μοτίβο στα παραπάνω παράλληλα κείμενα. Παραθέστε και αντίστοιχα χωρία των κειμένων.

.....
.....
.....
.....

A.3 3^η διδακτική ώρα: Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει το συγκεκριμένο απόσπασμα στον διαδραστικό πίνακα .Καλεί τους εκπροσώπους κάθε ομάδας να παρουσιάσουν τις έννοιες υβρη -ατη-νεμεσις- τισις. Ακολουθεί συζήτηση . Έπειτα παρουσιάζει την εργασία της η ομάδα των λογοτεχνών, μετα των δημοσιογράφων και τέλος των ιστορικών. Ο εκπαιδευτικός στο τέλος κάνοντας χρήση του διαδραστικού πίνακα μπορεί να «μαζέψει» συγκεντρωτικά τις συγκεκριμένες έννοιες κάνοντας χρήση του κλειστού λογισμικού : <http://ts.sch.gr/software> Ομηρικά Έπη Α'- Β' - Η θέση του ανθρώπου στον Όμηρο-δραστηριότητες' υβρις νεμεσις τισις.